

University of Groningen

La Traduction en situation de diglossie

Sanon-Ouattara, F.E.G.

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2005

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Sanon-Ouattara, F. E. G. (2005). *La Traduction en situation de diglossie: Le cas du discours religieux chrétien au Burkina Faso*. [, University of Groningen]. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SAMENVATTING

In twee- of meertalige samenlevingen, zo wordt vaak gesteld, zou vertalen tot op zekere hoogte overbodig zijn aangezien de verschillende talen veelal complementair worden gebruikt. Een voorbeeld van zo'n meertalige samenleving in West-Afrika is Burkina Faso, waar het Frans in termen van sociaal en politiek prestige de dominante taal is en het Jula als een van de grotere inheemse minderheidstalen (zg. nationale talen) in informele situaties gehanteerd wordt. Toch wordt in dat land steeds meer vertaald van met name het Frans naar de nationale talen. Volgens de skopostheorie, die het kader van dit onderzoek vormt, is iedere vertaling een sociale en communicatieve handeling die een bepaald doel (skopos) beoogt, dat mede bepaald wordt door de opdrachtgever van de vertaling. In mijn onderzoek ben ik nagegaan wat het doel van vertalen binnen het christelijk discours is, en welke invloed dat doel op de vertaalstrategie en de functie van de vertaling in de ontvangende cultuur heeft. Gezien de overwegend orale cultuur in Burkina Faso is hiervoor een corpus geselecteerd dat niet alleen een schriftelijke, maar ook een mondelinge component omvat.

Het schriftelijke deel van het corpus wordt gevormd door de vertaling in het Jula van het Nieuwe Testament (*Layidukura*, 1996), die gedeeltelijk op Franse tussenversies is gebaseerd; de mondelinge component betreft recent gehouden preken van zowel katholieke als protestantse geestelijken. Alle teksten zijn geanalyseerd volgens een licht aangepaste versie van het model van Christiane Nord (1991), waarin zowel intra-, para- als extratekstuele factoren bestudeerd worden. Omdat in het orale discours niet alleen sprake is van vertalen, maar ook van code switching, heb ik bovendien getracht te achterhalen of er voor beide communicatiestrategieën verschillende motieven te vinden waren.

De analyse toont aan dat de gekozen vertaal- en communicatiestrategieën in sterke mate beïnvloed zijn door sociolinguïstische en culturele factoren. In het geval van de bijbelvertaling, die een oecumenisch karakter heeft, kan worden geconstateerd dat de rol van de opdrachtgever inderdaad belangrijk is: aangezien de vertaling door de protestantse Alliance Biblique is geïnstigeerd en voor een belangrijk deel gefinancierd, hebben de vertalers bewust of onbewust vooral rekening gehouden met protestantse voorkeuren wat betreft o.a. terminologie. Dit vormt een plausibele verklaring voor het feit dat de vertaling in de katholieke kerk weinig weerklank heeft gehad. Het geringe verkoopsucces van de vertaling als geheel heeft waarschijnlijk te maken met extralinguïstische factoren als de overwegend orale cultuur, de lage graad van alfabetisering en de geringe koopkracht van de bevolking. Als primaire skopos van de vertaling kan evangelisatie worden genoemd; de liturgische functie is een secundair doel. Verder draagt de vertaling van deze prestigieuze religieuze tekst bij aan de emancipatie van het Jula en tevens tot een ontwikkeling van de schriftcultuur.

Uit het onderzoek is verder gebleken dat er in de vertaling, maar niet systematisch, sprake is van aanpassing aan de lokale cultuur (in het omzeilen van taboes en de keuze van metaforen bij de vertaling, bijvoorbeeld).

Wat het mondelinge corpus betreft waren de motieven voor hetzij vertaling, hetzij code switching in het tweetalige protestantse discours, waar een tolk de preek van de dominee vertaalde, niet overal duidelijk. Een interessante uitkomst van het onderzoek is dat de wijze waarop de vertaler omspringt met de taaluitingen van de geestelijke treffende overeenkomsten vertoont met de vertelwijze van de traditionele *griot*. Uit de analyse van het discours van de katholieke geestelijke, die zichzelf vertaalde, bleek een duidelijke accentverschuiving: de spreker c.q. tolk gebruikte het Frans om naar de internationale politieke actualiteit te verwijzen, terwijl het Julia, overeenkomstig de Afrikaanse orale traditie, opvallend meer aan interne aangelegenheden refereerde en een sterker verzoenende toon had, haast alsof de spreker zich in beide gevallen tot twee verschillende doelgroepen richtte. De grens tussen vertaling en code switching enerzijds en vertaling en aanpassing aan (verwachtingen van) het publiek anderzijds blijkt op basis van dit onderzoek dan ook niet altijd duidelijk te trekken.

Het belang van dit onderzoek ligt mijns inziens dan ook, enerzijds, op vertaalwetenschappelijk vlak: het bewijst het nut van de skopostheorie voor het vaststellen van de keuzes die bij het vertalen zijn gemaakt, en van de invloed van allerlei extratekstuele maatschappelijke factoren op het resultaat en de wijze van functioneren van vertalingen (wie zijn de opdrachtgevers? wie financiert de vertaling, hoe wordt deze verspreid? wie maakt er gebruik van, in welke context?). Anderzijds ligt het belang van dit onderzoek op een breder sociolinguistisch vlak: het toont aan hoe verschillende talen (en met name, in dit geval, de taal van de voormalige kolonisator en een inheemse taal) functioneren, met welke waarden ze zijn verbonden, en welke attitude ze veronderstellen bij de toegesprokenen; ook toont het aan dat deze verhoudingen in beweging zijn, en dat het vertalen zelf een belangrijke factor in de ontwikkeling van nationale talen kan vormen.